

Vergaderjaar 2004–2005

29 800 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2005

B

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR DEFENSIE¹

Vastgesteld 15 maart 2005

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel heeft de leden van de vaste commissie aanleiding gegeven tot het stellen van de volgende vragen en het maken van de volgende opmerkingen.

De commissie stelt vast dat Nederland in veel landen in de wereld reeds actief is. In november 2004 deden ruim 2500 Nederlandse militairen mee aan 16 operaties en missies, dichtbij, zoals in Europa, en verder, zoals in Afghanistan en Irak. Nu we in een steeds hoger geweldspectrum gaan deelnemen worden de risico's steeds groter. Vorig jaar al is tijdens de begrotingsbehandeling aangegeven dat het creëren van een breed draagvlak ook bij de burger essentieel is zodat we echt kunnen zeggen dat we de beslissing tot deelname «met elkaar» genomen hebben. Indien een besluit tot deelname is genomen moeten allen die in deze een verantwoordelijkheid hebben deze verantwoordelijkheid ook dragen! Het is daarom belangrijk dat er duidelijkheid komt omtrent de precieze rol in de aanloop daartoe voor de Eerste Kamer. Als de Eerste Kamer een verantwoordelijkheid heeft, moet dit duidelijk zijn. Als de Eerste Kamer geen verantwoordelijkheid heeft, moet dat ook duidelijk zijn. Dit is in de begrotingsbehandeling Defensie van vorig jaar reeds aan de orde gekomen². Er is toen besloten het AIV rapport over crisisbeheersingsoperaties³ af te wachten een daarna hierover een debat te voeren. In het rapport van de AIV dat daarover is uitgekomen wordt echter geen specifieke aandacht aan de rol van de Eerste Kamer besteedt. Wel spreekt het advies hier en daar van een «inhoudelijke discussie» met de «Staten-Generaal». Minister Bot zegde vorig jaar toe om na de verschijning van dit rapport alsnog met de Eerste Kamer van gedachte te willen wisselen over deze problematiek⁴. Nu de commissie geen handvat vond in het rapport van de AIV, wil zij inderdaad alsnog van de Minister hierover helderheid verkrijgen. Voor de discussie wordt verwezen naar de handelingen van de Defensiebegroting op 3 februari 2004⁴. De commissie zou over de onbeantwoorde vragen alsnog graag helderheid krijgen. Kan de Minister aangeven wat nu precies de verantwoordelijkheid van de Eerste Kamer is met betrekking tot artikel 100 GW?

¹ Samenstelling: Van Gennip (CDA), Wagemakers (CDA), Rosenthal (VVD), Pormes (GL), Hoekzema (VVD) (*voorzitter*), Hamel (PvdA), Van Middelkoop (CU), Middel (PvdA), Kox (SP), Russell (CDA), Engels (D66).

² Behandeling defensiebegroting 2004 EK 16, 710–761, 3 februari 2004.

³ AIV advies: Nederland en Crisisbeheersing, drie actuele aspecten No. 34, maart 2004.

⁴ Behandeling defensiebegroting 2004 EK 16, 710–761, 3 februari 2004 pagina 735.

Voorts heeft de commissie bij het bestuderen van de begrotingsstaten zorgen over het financiële perspectief bij Defensie. De deal met Noorwegen gaat niet door, de Orions zijn niet voor een geweldige prijs verkocht en de vervanging van deze vliegtuigen kost veel geld. Er moet nog het een en ander worden gekocht op het gebied van materieel, locaties en infrastructuur. En op personeelsgebied moeten de wervingsactiviteiten worden versterkt. Dit leidt tot een financieel probleem. Kan de regering inzicht verschaffen in het financiële perspectief op lange termijn, waarbij verder snijden in de operationele capaciteit wordt vermeden? De regering streeft naar een volledig inzetbare expeditie krijgsmacht, dat ingezet kan worden in peace-keeping en eventueel peace-enforcing missies ver buiten onze grenzen. Evenwel de Defensiebegroting toont aan dat Nederland zich niet aan de afspraak in NAVO-verband houdt om 2% van het bruto nationaal product aan Defensie te besteden. De krijgsmacht wordt geherstructureerd en er wordt gesaneerd en gemoderniseerd. Met name de modernisering vraagt om een lange termijn visie voor noodzakelijke investeringen. De investeringsquote moet oplopen tot 22,8% in 2009. De commissie wil gaarne van de regering inzicht krijgen per krijgsmachtdeel waar de investeringen plaatsvinden in het kader van de integrale uitvoering van de taken van de krijgsmacht.

Bovendien wensen de leden van de fracties van het CDA en de VVD onderstaande vragen voor te leggen.

1. De **CDA**-fractie vindt dat zowel de NAVO als de EU tot het uiterste moeten gaan om op basis van een VN resolutie op te treden en dat voor deelname aan crisisoperaties aan drie voorwaarden moet zijn voldaan: Alle niet-militaire middelen moeten zijn uitgeput; er moet brede steun zijn in de volkerengemeenschap en de rechtvaardiging moet een grondslag hebben in het Volkenrecht. De CDA fractie is daarom van mening dat de NAVO en de EU tot het uiterste moeten gaan om op basis van een resolutie van de VN Veiligheidsraad op te treden in welke vorm dan ook. De CDA-fractievoorzitter zei het ook al tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen van 16 november 2004¹: «Met een overmacht van wapens kan men een oorlog winnen, maar daarmee is nog niet de vrede gevestigd noch in Irak, noch in Afghanistan. Wellicht zullen de VS door dit besef een grotere bereidheid tonen om meer samen te werken met de volkerengemeenschap.

Deze bereidheid is mede afhankelijk van de eensgezindheid in Europa om bereidheid te tonen echte medeverantwoordelijkheid te nemen voor de aanpak van mondiale problemen.» In een brief aan de Tweede Kamer van 15 november 2004 schrijft Minister Kamp dat de EU Battle Groups ingezet kunnen worden voor EU-geleide missies, «onder meer» op verzoek van de VN². Op wiens verzoek kunnen de EU Battle Groups dan nog meer worden ingezet? Kan de Minister aangeven wat hier nu precies de rol van de VN is? Deelt de regering de mening van de CDA-fractie dat zowel de EU als de NAVO tot het uiterste moeten gaan om op basis van een VN resolutie op te treden en dat de Nederlandse regering zich hiervoor moet inzetten bij zowel de EU als de NAVO alvorens te besluiten tot inzet? En zo ja, uit welke beleidsvoornemens blijkt dit?

2. Wanneer de VS zich bereid tonen meer met de volkerengemeenschap samen te werken en de meerwaarde zien van multilateralisme, is het belangrijk dat we blijven investeren in de NAVO. De NAVO is voor de CDA-fractie nog steeds de hoeksteen van ons veiligheidsbeleid. Het voortbestaan van de NAVO is voor de CDA-fractie een vanzelfsprekendheid. De doelstellingen van de NAVO staan voortdurend ter discussie: Laatst kwam Bondskanselier Schröder nog met een voorstel tot hervorming van de NAVO³ en er is afgesproken dat de Secretaris Generaal van NAVO, De Hoop Scheffer, voorstellen zal doen voor een meer politieke rol van de

¹ Algemene Politieke Beschouwingen 2004, EK 5 p. 144, 16 november 2004.

² 15 november 2004, Kamerstuk nummer 21 501-28, nr. 20.

³ J.L. Heldring, «Schröders gelijk en ongelijk», NRC Handelsblad 17 februari 2005 pagina 9.

NAVO¹. De lakmoesproef komt echter onherroepelijk dichterbij. Wanneer er in de toekomst een beroep gedaan zal worden op de NRF, moet deze ook echt uit kunnen gaan. Dit moet in geen geval geblokkeerd worden door Europa. Nederland doet mee aan deze NRF, maar ook aan de Europese Battlegroups. Er worden nu dubbele structuren gecreëerd. Dit kan ook de NAVO verzwakken. Nederland zegt aan beide structuren deel te nemen en moet dit dus ook op korte termijn kunnen waar maken. Tijdens de begrotingsbehandeling Defensie van vorig jaar, gaf Minister Kamp de CDA-fractie nog gelijk toen wij lieten blijken dat wij er nog niet van overtuigd waren dat de afstemming tussen de NAVO en de EU optimaal zou zijn². Minister Kamp heeft met zijn brief van 15 februari 2005 de Tweede Kamer geïnformeerd over de afstemming tussen de Nederlandse bijdragen aan de EU Battlegroups en de NRF. Waarom is de Eerste Kamer daar nog niet over geïnformeerd? De EU-NAVO capaciteitengroep heeft in het kader van het Nederlands EU voorzitterschap een aantal bijeenkomsten gehouden over de afstemming tussen de EU Battlegroups en de NRF. Is de afstemming van de verschillende reaktiemachten inmiddels daadwerkelijk verbeterd? Zo nee, wat doet de Minister om deze afstemming op korte termijn te verbeteren?

3. Bij de informele NAVO bijeenkomst in Roemenie van half oktober 2004 gaven de lidstaten ook officieel goedkeuring aan de hervorming van het NAVO bondgenootschap in 2005. Minister Kamp heeft bij deze NAVO bijeenkomst gepleit voor een systematiek, waardoor NAVO lidstaten kunnen zien hoeveel ze bijdragen ten opzichte van anderen. Hij heeft daarbij aangestuurd op een koppeling tussen financiering en inzet zodat we kunnen zien of de kosten niet het zwaarst drukken op die lidstaten die meer in operaties kunnen participeren dan anderen. De CDA-fractie is blij met dit pleidooi van de Minister en hoort graag of er op dit vlak al vorderingen zijn gemaakt.

4. Het Europees Veiligheids en Defensie Beleid moet idealiter complementair zijn aan de NAVO en geen alternatief. De CDA-fractie beseft dat Europa zelf ook verantwoordelijkheid moet (kunnen) nemen voor de verworven stabiliteit en veiligheid in Europa en in de regio en dat het daarmee ook de NAVO een dienst bewijst. De NAVO en de Europese Unie zouden meer gezamenlijk kunnen optreden. De operationele slagvaardigheid van Europa moet dan eerst nog wel sterk verbeterd worden. De ambities lijken er wel te zijn met de Headline Goal van 1999 en de Petersbergtaken, maar dit heeft Europa nog niet waar kunnen maken. Het Nederlands voorzitterschap van de EU heeft zich sterk gemaakt voor de Europese Battle Groups, en met succes, maar dit is nog maar een begin. Europa stelt op militair gebied nog weinig voor. Verschillende schrijvers³ noemen «pooling of resources» of «de indeling van soorten krijgsmachten⁴» als middel om de Europese legers om te vormen tot moderne expeditionaire strijdmachten. Met deze opzet bestaat echter het gevaar van oneerlijke spreiding van risico's over de Europese lidstaten en bovendien worden de Europese lidstaten dan nog meer van elkaar afhankelijk voor het inzetten van troepen. Het Europese Gemeenschappelijk Buitenlands Beleid lijkt nog niet aan deze stap toe te zijn. Echter, door de reorganisatie van de Nederlandse Krijgsmacht lijkt de stap in deze richting wel te zijn gezet als men ook de samenwerking tussen Nederland en Duitsland, de samenwerking met België en met Engeland ziet op verschillende krijgsmachttaken. Hoe voortvarend loopt dit proces nu? Hoe kijkt de Minister hier tegen aan? Bestaat er met betrekking tot de Europese strijdmachten een systematiek, waardoor EU lidstaten kunnen zien hoeveel ze bijdragen ten opzichte van anderen? Is het niet nastrevenswaardig om op korte termijn de discussie voor een meer gelijkwaardige inzet per EU lidstaat te starten?

¹ O.a. «Echte test VS en EU volgt nog» NRC Handelsblad 23 februari 2005 pagina 5.

² Defensie begroting 2004, EK 16 710–7613 februari 2004, pagina 742.

³ O.a. Mark Bentinck, Wat meer EU en wat meer NAVO gewenst, NRC Handelsblad 17 februari 2005, p 9.

⁴ European Defence, a proposal for a white paper, EU institute for security studies; report of an independent Task Force, May 2004. (zie ook: Ltkol Klu M. Moerland; De (on)bruikbaarheid van de Europese Strijdkrachten, Carre 2 2005 p 29). Afhankelijk van de geschiedenis van een land, de geografische positie, de nationale en internationale belangen, verantwoordelijkheden en verplichtingen, politiek-militaire ambitie en de beschikbare middelen, zou een land kiezen voor een bepaald soort krijgsmacht.

5. In zijn toespraak voor de conferentie «Naar een Europees Veiligheidsbeleid» gaf Minister Kamp aan dat hij heeft gepleit voor duidelijke criteria voor de Europese Battlegroups om vrijblijvende deelname tegen te gaan.¹ Kan de Minister aangeven om wat voor criteria het precies gaat en of dit pleidooi al enige concrete resultaten heeft opgeleverd?

6. De EU gaat verder met de ontwikkeling van civiele en militaire capaciteiten voor crisisbeheersingsoperaties. De EU heeft haar eerste militaire crisisbeheersingsoperaties uitgevoerd in Macedonia en in Congo en het leidt nu twee politiemissies; de European Police Mission in Bosnia and Herzegovina (EUPM) en Proxima in Macedonia. Kan de Minister aangeven of hierin ook een rol voor de OVSE is weggelegd en of, en in hoeverre, er samengewerkt wordt, aangezien de OVSE veel ervaring heeft in het opleiden van politiemensen. Wordt er wel gebruik gemaakt van de bij de OVSE reeds aanwezige kennis en capaciteiten?

7. Nederland heeft een lange ervaring met vredeshandhaving en opbouw. Dat is waar Nederland goed in is en zich ook in onderscheid van landen die niet deze geschiedenis hebben, zoals onder andere blijkt uit de ervaringen in Irak. CIMIC activiteiten horen hier ook bij. Deze activiteiten zijn nu belangrijker dan ooit. Het gaat onder andere om taken die een vredesmissie ondersteunen; aandacht voor cultureel erfgoed, humanitaire missies, wederopbouwactiviteiten zoals infrastructuur projecten etc. Wanneer we spreken van «soorten krijgsmachten», waar liggen dan de prioriteiten van de Minister in de komende periode? Meedoen in het hoge geweldspectrum, of datgene doen waar we goed in zijn en een verschil kunnen maken? Passen onze huidige capaciteiten bij het door ons gewenste profiel van de krijgsmacht? Hoe staat de Regering tegenover een eventueel op te richten NATO Stabilization and Reconstruction Force? Zou Nederland hier naast de NRF een bijdrage aan kunnen en willen leveren?

8. De eerste hoofdtaak van Defensie, het beschermen van het Nederlands grondgebied, raakt in het kader van de toegenomen terroristische dreiging steeds meer verbonden met de derde hoofdtaak van Defensie, de bijstand aan civiele autoriteiten. In 2004 is veelvuldig beroep gedaan op de BBE'ers, marechaussee, de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB)² 13 en de tijdelijk opgerichte snelle interventie eenheid van de BBE (BBE-SIE)³. Zoals dit jaar in het beleidsplan Crisisbeheersing 2004–2007⁴ is gesignaleerd, zal de behoefte aan capaciteit van de krijgsmacht voor nationale crisisbeheersing steeds meer toenemen. Onlangs pleitte de Amsterdamse Hoofdcommissaris Welten voor de hulp van de Koninklijke Marechaussee bij het beveiligen van de vele hoofdstedelijke gebouwen (meer dan 100), om de politie te ontlasten. De Minister kondigde in de begroting echter aan dat de Marechaussee met 160 man gereduceerd moet worden. Hoe is dat te rijmen met het feit dat de vraag naar de inzet van het leger c.q. de marechaussee steeds groter wordt? Juist de marechaussee zou met hun specifieke opleiding toch geschikt zijn om de politie in Amsterdam en andere steden te hulp te schieten met bijvoorbeeld het bewaken van gebouwen. Kan de Regering de CDA-fractie voorts melden hoeveel personeelsleden, die door de reorganisatie bij de krijgsmacht moesten afvloeien conform de uitgangspunten van de Prinsjesdagbrief, reeds een andere baan hebben gevonden, en of deze militairen een baan bij de politie of de marechaussee hebben gevonden? Wordt het vanuit Defensie gestimuleerd degenen die aangezegd zijn of te vloeien, om te scholen en/of in te zetten voor de beveiliging van gebouwen of personen, in navolging van het pleidooi van Hoofdcommissaris Welten? Inmiddels zijn in een Convenant⁵ afspraken vastgelegd over de inzet van militairen bij de ondersteuning van civiele hulpdiensten bij rampen en crisissituaties. De oproep van Hoofdcommissaris Welten is

¹ Toespraak Minister Kamp voor de conferentie «Naar een Europees Veiligheidsbeleid», Europese Beweging Nederland, Den Haag, 9 december 2004.

² Jaap Jansen, «Beveiligers kunnen werk niet aan, DKDB krijgt hulp van marechaussee en politie», Algemeen Dagblad 20 november 2004.

³ Brief van de NCTb aan de Tweede Kamer, 24 januari 2005, p. 14. In het voorjaar komt er een rapport naar de Tweede Kamer van de herziening van het stelsel van speciale eenheden (mbt. BBE, BSB, Arrestatie en Observatie Eenheden), naar aanleiding van het Actieplan terrorismebestrijding en veiligheid, van het kabinet.

⁴ Beleidsplan Crisisbeheersing 2004–2007, 21 juni 2004. Beter voorbereid te zijn op toekomstige crises is het beoogde resultaat. De effectiviteit en de kwaliteit van het stelsel van crisisbeheersing moet versterkt en verbeterd worden, door zo een weerbare, robuuste en daardoor veiligere samenleving te creëren. Het Beleidsplan was aangekondigd in de brief die het kabinet naar de Tweede Kamer had gestuurd naar aanleiding van de aanslag in Madrid op 11 maart 2004.

⁵ Civiel-Militaire Bestuursafspraken, 2002.

daarin niet meegenomen omdat Amsterdam en Den Haag al extra politiemensen hebben gekregen en omdat dit volgens het Ministerie van Binnenlandse Zaken eerst opgelost moet worden middels capaciteitsuitbreiding¹. De oproep van Hoofdcommissaris Welten geeft echter aan dat dit niet voldoende is. Staat de hulp van het leger bij terreurbestrijding in grote steden, zoals het bewaken van gebouwen in Amsterdam, nu dit niet is meegenomen in het Convenant, nog wel ter bespreking op de agenda? Worden er alsnog afspraken gemaakt tussen de desbetreffende ministeries over dit onderwerp zonder dat het alleen over de financiële kwesties gaat?

9. De CDA-fractie heeft ervoor gepleit dat Defensie zich als werkgever zorgvuldig blijft inzetten voor zijn 65 000 mannen en vrouwen. Inmiddels zijn er al vele militairen op uitzending geweest, teruggekomen en bereiden andere militairen zich weer voor op nieuwe missies. Goede voor- en nazorg, waaronder geestelijke gezondheidszorg, moeten aldus een essentieel onderdeel van de krijgsmacht vormen. Goede (na)zorg, betekent goed onderzoek. Vorig jaar kaartte de CDA-fractie aan, dat onderzoek nodig is naar het in kaart brengen van de problemen van militairen en veteranen. Daarbij vroeg de CDA-fractie hoe het gesteld is met de zorg van veteranen, speciaal in verband met Post Traumatisch Stress Syndroom (PTSS). Uit de begrotingsbehandeling van de Tweede Kamer in november 2004 blijkt dat er bij het Ministerie van Defensie een onderzoeksvoorstel ligt voor een prospectief onderzoek. Operatie SFIR kon niet meer in aanmerking komen om te onderzoeken en werd geconcludeerd dat het wachten is op een volgende operatie. Wat is nu de stand van zaken met betrekking tot dit prospectief onderzoek?

10. In de Personeelsbrief van 2004 werden speerpunten² aangegeven van het genderbeleid van het Ministerie van Defensie. Sinds november 2003 neemt dit Ministerie deel aan de Taskforce «Vrouwen, Veiligheid en Conflict». Het doel hiervan is om op nationaal en internationaal niveau de rol van vrouwen in conflictpreventie, conflictoplossing en naoorlogse wederopbouw te vergroten en onder de aandacht te brengen. In hoeverre is Defensie tot nu toe geslaagd in het interesseren, motiveren en te behouden van vrouwen voor de defensieorganisatie? Hoe wordt het gender perspectief in beschouwing genomen bij het formuleren van het doel van een uitzending? Maakt Defensie wat dit betreft gebruik van ervaringsgegevens van andere landen die al langer en intensiever vrouwen in hun krijgsmacht geïntegreerd hebben?

De leden van de **VVD**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de begrotingsstaten van het ministerie van Defensie voor het jaar 2005. Zij hebben, alvorens te komen tot de plenaire behandeling, nog een aantal vragen.

1. De bestrijding van het binnenlandse terrorisme is na de verschrikkelijke aanslagen op personentreinen in Madrid en de discussie na de moord op Theo van Gogh steeds belangrijker geworden. Defensie heeft hier een aanvullende taak. De leden van de VVD-fractie vragen in dit verband de regering om aan te geven of in deze begroting en de beleidsplannen voor de toekomst wel voldoende rekening is gehouden met de toenemende dreiging van terrorisme in ons land.

2. Met betrekking tot de NAVO krijgen de leden van de VVD-fractie uit de begrotingsstaten de indruk dat op termijn de bijdrage aan dit transatlantisch bondgenootschap zal dalen. Dit mede gezien in relatie tot EVBB-inspanningen. Kan de regering hier een nadere toelichting geven?

¹ PM Den Haag, grenzeloos opsporen; Convenant inzet militairen Defensie en BZK, 23 februari 2005 p. 5.

² Instroom van 30% vrouwen; positioneren van rolmodellen op zichtbare polities; een grotere betrokkenheid van commandanten en andere sleutelfiguren om een klimaat te scheppen waarin man en vrouw zich kan ontplooiën en thuis voelen.

Wat betreft de Personeelsbrief van 21 september 2004, als onderdeel van de begrotingsstaten van Defensie, hebben de leden van de VVD-fractie ook een aantal vragen.

3. Het uitgangspunt van de Prinsjesdagbrief en de Personeelsbrief van 16 september 2003 is het tot stand brengen van een nieuw evenwicht tussen omvang, samenstelling en uitrusting van de krijgsmacht enerzijds en de beschikbare financiële middelen anderzijds. In de Personeelsbrief van 21 september 2004 constateert de fractie van de VVD dat de personeelsreducties, vooral tot stand gekomen door generieke maatregelen, tot tekorten hebben geleid in beroeps categorieën waar, met het oog op de gewenste samenstelling, juist een toename nodig was. Het gaat hier om een tekort aan BBT-ers van 2000 personen en 7000 voor de komende jaren. De leden van de VVD-fractie vragen de regering hier enige uitleg te geven omtrent de oorzaken en hoe dit in het kader van het in te voeren systeem «up-or-out» tot een evenwicht tussen kwaliteit en financiële middelen van de krijgsmacht zal leiden.

4. Het zal duidelijk zijn dat gecertificeerde opleidingen van groot belang zijn in het kader van een goede overgang van militairen, die niet verder kunnen groeien in de krijgsmacht en moeten afvloeien, naar burgerbanen. Er zijn kennelijk ruim 400 van de 3000 opleidingen van Defensie gecertificeerd, ca. 13%. Dus nog niet zo veel. De leden van de VVD-fractie vragen de regering: Betekent dit niet een vertraging van de invoering van het «up-or-out» -systeem?

5. De beroepsmilitair kan nu uiterlijk in zijn 58^e levensjaar met leeftijdsontslag. Aan het beroep van militair, zeker in deze tijd van uitzendingen naar crisisgebieden en van eventueel functioneren in het hogere geweldsspectrum, zitten grote risico's van geestelijke en fysieke aard. Hoe ziet de regering in dit verband haar voornemen om vanaf 2007 de huidige generieke ontslagleeftijd te vervangen door een «individueel te bepalen ontslagmoment dat op grond van de behoefte van de organisatie ligt in de periode tussen het 60^e en 65^e levensjaar»? En welke relatie legt de regering hier tot haar beleid met betrekking tot de levensloopregeling en pre-pensioen? De leden van de VVD-fractie hebben hier ook als vraag: betekent dit tevens een verhoging van de leeftijd waarop een militair nog kan worden uitgezonden naar crisisgebieden?

6. De leden van de VVD-fractie beoordelen het als positief dat de relatie van Defensie met de Stichting Veteraneninstituut wordt omgevormd naar een klant-leverancierrelatie. De vraag is: Maken de hiervoor ter beschikking te stellen subsidie-gelden dan ook een vast onderdeel uit van de Defensiebegroting?

Kan de regering haar conclusie op grond van het advies van luitenant-generaal b.d. De Veer, dat het huidige veteranenbeleid voor de categorie oude veteranen in zijn algemeenheid als toereikend kan worden beschouwd nader onderbouwen; dit gezien de ontwikkelingen in het denken over het posttraumatisch stress syndroom (PTSS)?

Ten aanzien van het noodzakelijk geachte «veteranenvolgsysteem» vragen de leden van de VVD-fractie wat meer duidelijkheid te geven op welke manier met behulp van de gemeentelijke basisadministratie dit adequaat kan gebeuren. Immers de GBA is afhankelijk van de verhuismelding door de betreffende persoon. Moet er niet meer gebeuren om het volgsysteem «waterdicht» te krijgen? De leden van de VVD-fractie vragen nog: Wanneer komt de regering met de toegezegde integrale veteranennota inclusief de zorgvisie?

7. De leden van de VVD-fractie vragen de regering wanneer de reeds in het begrotingsdebat van 3 februari 2004 toegezegde nota over het reservistenbeleid aangeboden wordt.

8. De leden van de VVD-fractie realiseren zich dat al sinds eind 70-er jaren begin 80-er jaren beleid gevoerd wordt gericht op de integratie van de vrouw in de krijgsmacht. Zij onderschrijven de noodzaak om in- en doorstroom van vrouwen in de krijgsmacht met kracht te bevorderen. Als in de Personeelsbrief gesproken wordt over Actieplan Genderbeleid krijgt de VVD-fractie de indruk dat opnieuw begonnen wordt met een plan. De vraag is echter: welke concrete maatregelen gaat de regering nemen om daadwerkelijk meer vrouwen te laten instromen, te laten doorstromen en te behouden in de krijgsmacht en wie binnen de krijgsmachtdelen wordt daar expliciet voor verantwoordelijk gesteld?

De voorzitter van de commissie,
Hoekzema

De griffier van de commissie,
Van Dooren